

A szleng használata a középiskolában

**Kiss Tamás
Magyar szak
II. évfolyam**

Az ifjúsági nyelv és a diáknyelv kettőssége

Létezik-e vajon társadalom, mint egységes egész? Nem, nem létezik. Mármost a szó szoros értelmében. Értem ez alatt a korkülönbséget, az anyagi különbségeket, a különböző érdeklődési területet, világnézetet, hovatartozást, vérmérsékletet. Ha ezeket a faktorokat nézzük, az ember élete során számtalan csoport tagja lehet, belekényszeríthetik, de önként választhat magának. Bátran kijelenthetjük, hogy az ember egyszerre több csoportnak a tagja lesz élete során, ám van egy csoport, amelybe biztos, hogy valamennyien belekerülünk életünk során, önmagunktól függetlenül, és ez a csoport bizony nem más, mint az ifjúság.

Mint minden más csoportot, ezt is sok kritérium segítségével különíthetjük el a többitől, meghatározva mondjuk az életkort, érdeklődési kört, élettapasztalatot, és természetesen a nyelvhasználatot is. Talán ez utóbbi az, amely elkülöníti, és talán ki is emeli a többi csoport közül az ifjúságot, és formálja, homogenizálja „egységes társadalmi réteggé” (HOFFMANN 1989: 419) kovácsolja össze. Az ifjúsági nyelv és ezen belül a diáknyelv rendkívül kreatív, leleményes, szerteágazó, a maga sokféleségében egyedülálló, egy nyelv életében rendkívüli utakat és lehetőségeket nyithat meg, ám a maga oldalhajtásaival kegyetlen és kicsinyes is lehet. Ám talán éppen ezeknek az ellentéteknek köszönhetően olyan felemelő.

Ifjúsági nyelv talán már az ősidők óta létezik, de bizonyosságot nyújtanak számunkra nemzetünk költői, írói. Viszont az „ifjúsági nyelv műszót 1963 óta használják” (i.h.). Kezdetben ez a szó meglehetősen negatív kicsengésű volt – tudjuk meg kutatóinktól, hiszen úgy gondolták, az itt született szavakat – mint az anyanyelv káros jelenségeit – feltétlenül ki kell irtani. Jó példa erre, hogy A mai magyar nyelv című egyetemi tankönyvben tolvajnyelv gyűjténv alatt meglehetősen rosszálló, előítélő értelmezés található: „közönséges, durva használata mögött a társadalom igazi értékeinek a megvetése, cinizmus, gátlástalanság, szemtelen hányavetiség rejlik.” A tankönyv szerint a tolvajnyelv gyakorolta a legnagyobb hatást az ifjúsági nyelvre, amely „éppen olyan gyermekbetegség, mint...a táncdalszövegek gyűjtése”, ezért megértésre, türelemre inti a felnőtt társadalmat az ifjúságnak ez iránt az életkori sajátossága iránt (Benczédy Fábrián Rácz Velcsovne, A mai magyar nyelv 476-479).

Talán ez az elnagyolt meghatározás is némiképpen alátámasztja KOLOZSVÁRI GRANDPIERRE EMIL véleményét: „Kényelmes nép vagyunk a tudományban is nagyon kényelmesek, következképpen hajlunk a sommás ítéletekre olyankor is, ha körültekintő elemzésre volna szükség.” (Utazás az argó körül: Kritika 1965/5: 40)

Napjainkban is büszkélkedhet az ifjúsági nyelv, a diáknyelv a változatos és sokszínű jelzővel, ám talán mégsem érdemel olyan elmarasztaló szavakat, mint amiket fentebb már olvashattunk. (Sajnos akkor még nem vették figyelembe, az ezekben a szavakban fellelhető lehetőségeket: az újítási, egyszerűsítési szándékot, a színes szófordulatokban lévő játékosságot, s azt, hogy az itt született szavak gazdagíthatják nyelvünket.) Mindenesetre rendkívül fontos, hogy az itt született szavakat szigorú vizsgálat alá kell vetnünk. A fiatalok életkörülményei gyökeres változáson mentek keresztül már akár a 20 évvel ezelőtti fiatalabb generációk életéhez, lehetőségeihez képest. Új információs csatornák, kommunikációs eszközök jelentek meg a korábbiakhoz képest: már nem csak a televízió, a rádió gyakorol hatást az ifjúságra, hanem az internetezés, a mobiltelefonálás is kifejti olykor káros vagy jótékony hatását. És akkor még nem beszéltünk a divat változásairól, a sportról, s az életnek számos olyan területéről, amely hatással vannak a mindennapjainkra. S ha már a világ (esetünkben legyen a nyelvhasználat „kísérőjelensége”) ilyen „eklektikus”, akkor érdekes belegondolnunk abba, hogy a nyelvünk (és ezen belül jelen esetben kitüntetetten a szleng) mennyire viselni fogja magán ezt a sokszínűséget. BÁRCZI GÉZA már 1932-es cikkében a szleng eklektikus vonásait hangsúlyozza: „Mínthogy a városi népnyelv egész sereg csoportnyelv (bűnözők, kéjnök, kártyások, sportolók, katonák, diákok különféle gyári és

egyéb ipari szakmák stb. nyelve) metszőpontjában helyezkedik el, mindezek hatnak rá különböző mértékben, de pl. a pesti munkás, ha használ is olyan szavakat, amelyek eredetileg a jassnyelvből származnak, sőt, ezek elvéve mondattá is sikeredhetnek... (Bárcki Géza A „pesti nyelv” MNy. 27:229).

A diákok öltözködésükön, magatartásukon, nyelvükön keresztül engedik be a külvilágot az iskola falai közé. Gondoljunk bele abba, (és valljuk be felnőttként őszintén, hogy erről a tényről hajlamosak vagyunk időnként megfeledkezni) hogy főképp már a középiskolások a társadalom teljes értékű tagjai, s szintén reflektálnak az őt ért hatásokra. Ezek a hatások nyomot hagynak rajtuk, s ennek a jelenségnek a legfőbb indikátora maga a szleng, s ha valaki többet akar megtudni az ifjúságról, az a legjobban teszi, ha a nyelvükhöz próbál meg értő módon közelebb férkőzni, azáltal, hogy tanulmányozza, s a társadalom többi tagja számára is egy kicsit közérthetőbbé teszi.

Már az 1900-as évek hajnalán BENEDEK KÁROLY azt írja egyik tanulmányában: „a magyar diák még ma is a világ legegyszerűsebb, legideálisabb, naivul nagyratörő, örök álmokban élő nemzetsége, ennek az érdekes népnek megvan a maga különleges dialektusa, nyelve is, a diáknyelv” (BENEDEK 1908: 126)

Mivel az ifjúság életének színtere, mindennapi „ütközőpontja” az iskola, ezért érdeklődésük, érzelmeik kifejezésének és kifejeződésének is ez a fórum ami leginkább teret ad. Látnunk kell, hogy a gyerekek az iskolában rengeteg időt eltöltenek, ebből következik, hogy „a diáknyelv elválaszthatatlan az iskolától” (MIZSER 1972: 285).

Ahhoz, hogy a diáknyelv kérdéseit illetően objektívan tudjunk nyilatkozni, általában kell beszélnünk a szlengről, kialakulásáról, működéséről, változatairól, s csak ez után tudunk kellő bizonyossággal vizsgálgódni, véleményt formálni az ifjúság nyelvét illetően.

A szlenggel foglalkozó szakirodalom legelterjedtebb meghatározása szerint szleng kifejezés alatt értjük azokat a többnyire kérészetű új szavakat vagy régi szavaknak azokat az új jelentésváltozatait, melyeket a hétköznapi élő beszéd a tréfás hangulat keltése vagy a kifejezés színességének fokozása vagy az újszerűvel való játék öröme vagy a nyomaték kedvéért használ.

Vannak akik a szlenget a tolvajnyelvvél azonosítják, mások pedig a barátok között meglévő közvetlen, oldott nyelvhasználatnak tekintik. A műszót meghatározni próbáló definíciók egyrészt társadalmi, másrészt pedig pszichológiai okokra vezetnek vissza kialakulását.

Ezek a meghatározások mind-mind fontosak, de mindenképpen hozzá kell fűznünk, hogy sajnos csak részgazságok. A szleng ugyanis rendkívül összetett nyelvi jelenség, melyet egyetlen fogalommal, tulajdonsággal nem jellemezhetünk, és konkrétan a definiálás sem lehetséges ebben a formában.

A szleng megfogalmazása és ebből értetődően már maga az elnevezés is meglehetősen későn tűnt fel a magyar nyelvtudományban, mivel magyarországi szlengkutatásról az 1980-as évekig gyakorlatilag nem is beszélhetünk. Ezt az „elmaradottságot” több okra lehet visszavezetni, melyek közül részben meg lehet (és meg kell) említeni bizonyos ideológiai és politikai okokat (a szocialista vezetés és neveléspolitikai az ilyen és ehhez hasonló nyelvi jelenségeket a nyugati, tőkés világ káros hatásaként értelmezték, s mint ilyenek, nem volt létjogosultsága a keleti blokk egész területén, beleértve hazánkat is, amely pedig köztudottan a „legvidámabb barakk”-ként aposztrofáltak).

A szlenget ugyanakkor túlságosan szélsőséges nyelvi devianciának tartották, így legfeljebb szókincsének színessége, változatossága hívta fel valamennyire rá a nyelvészek figyelmét.

A francia argó szó szerinti fordítása tolvajnyelvet jelent, igazi jelentése manapság teljesen elmosódott.

Az ÉrtSz. Megfogalmazásában az argó alvilági elemek (titkos) csoportnyelvét – vagy egy másik megfogalmazását tekintve – „zömében alacsonyabb szintű csoportnyelvek

keveredéséből eredő, különösen a fiatalabbak beszédében burjánzó nyelvhasználatot kell értenünk” (ÉrtSz. 1:55).

PÉTER MIHÁLY felhívja a figyelmet arra, hogy hasonló fejlődés figyelhető meg az angol nyelvben s l a n g nak nevezett jelenség vonatkozásában is, mely kifejezést az angolok a 19. század közepe óta az alacsonyabb szintű társalgási nyelv megnevezésére használják.

Az 1980-ban megjelent Nyelvőr-beli tanulmányában a következőket írja: „E nyelvi réteg használata a fiatalabb nemzedékek körében különösen kedvelt, ám elterjedtsége ma már sem „függőlegesen”, sem „vízszintesen”, sem nemzedéki megoszlásban nem lokalizálható. Köznyelvi jelenségről van tehát szó, amelynek jelölésére – magyar műszó híján – egyelőre a sz l e n g látszik leginkább megfelelőnek” (Magyar Nyelvőr, 104:275).

A szókincs létrejöttének indítékai

Rengeteg dolog motiválhatja a diákok nyelvének létrejöttét. Befolyásolhatja az életkor, a makro- mikrokörnyezet, a különböző lelki indíttatások. HOFFMANN OTTÓ három csoportot különböztet meg (i. h.).

1.Szemléletességre, játékosságra, változatosságra való törekvés

Ezen csoportba tartozó szavak általános jellemzője a kreativitás. Létrejöttük célja, valami mást alkotni, valami újat, a köznyelvitől, a megszokottól, a normától elérhető létrehozni. A háttérben itt a kamaszkori sajátosságokat fedezhetjük fel (ebben az esetben egy olyan speciális helyzet is megjelenik, amikor a kérdezettek már a felnőttkor kapujába érkeztek, s gondolkodásuk már számos területen érettnek tekinthető). Azt például, hogy az Élet olykor számukra kínosnak tűnő eseményeit megszépítsék. Ez által teljesen más megvilágításba kerül az adott dolog, s így talán könnyebben is elfogadható. Ebben pedig segítségükre van a kreativitásuk, alkotó készségük, fantáziájuk.

Az ebben a szellemben született szavakat általában pozitívnak kell tekintenünk, hiszen létrejöttük pozitív szándékot takar, s ezt támogatnunk kell. Azért is, mert ez gyökere lehet a fejlődő, kialakulóban lévő érdeklődési körnek, későbbi szakmaválasztásnak. A legnyomatékosabb, legfontosabb jelek, pedig éppen a legapróbb, legtermészetesebb dolgokban mutatkoznak meg. Ilyen a nyelvhasználat is, ami nagyon sok mindenről árulkodik, s ami iránt a magyartanárnak mindig fogékonynak és nyitottnak kell lennie.

2.Ellentét tükrözése, hangsúlyozása a felnőttekkel és egymással szemben

Az ide tartozó szavak funkciója a kiemelés. Kiemelkedni az általánosból. Háttérben ennek egy másik serdülőkori sajátosságot fedezhetünk fel. Jellegzetes viselkedési forma a „többtől”, a „szürkeségből” való kiemelkedési szándék, az egyéniséget az egyéni gondolatmenetek, eszmefuttatások (Hiszen ne felejtsük el, 17-18 éves emberekről van szó!) kifejezési szándéka. A másiktól, a másoktól való különbözés élménye legalább annyira fontos számukra, mint a közösséghez tartozás élménye. Ez a különbözőség megmutatkozik mind az öltözködésben, mind a nyelvhasználatban.

A diákság, miniatűr társadalomként számos csoportot alakít ki. A különböző csoportokat nembeli, anyagi, világnézeti különbségek alapján alkotják. Az egyes csoportok „klikkek” közötti szakadékot a nyelvhasználat is mélyíti, ami többek között arra hivatott, hogy a más csoportba tartozó egyén ne értse. Az egymástól „nagy ideológiai” különbségek miatt távol eső csoportok szavaikkal ostromozzák egymást.”A gyötrés leginkább szavakkal történik: ezért oly végtelenül gazdag, képszerű, erőteljes, gyakran kreatív szókincsünknek ez a tartománya (HOFFMANN i. h.). Ezt a csoportot tehát azért kell negatívnak tartanunk, mert háttérben nem építő-szépítő szándék húzódik meg, hanem a gúnyolódás, a kipellengérezés és a csúfolódás szándéka.

3. A teljes gátlástalanság megnyilatkozása a szavakban

Ez a csoport (talán) a legdurvább, legízléstelenebb, legvisszataszítóbb szavakat foglalja magában. Hoffmann Ottó véleménye szerint ide sorolhatóak a legkényesebb témák, mint például a szerelem és a szexualitás (Manapság - ez utóbbi – egyre kendőzetlenebbül jelenik meg mindenhol, így az ifjúság nyelvében és gondolkodásában is.) Véleményem szerint ide tartoznak még a testi-lelki tulajdonságok megnevezése (magukon hordozva a kereskedelmi média közkedvelt témáit, például a homoszexualitást, szexuális perverziók pozitív köntösben való propagálását, parlagias, nyegle viselkedés „kultizálását”, deviancia túlzó hangsúlyozását).

A diáknyelv forrásai – társadalmi tükör

A szűkebb milió, a család

A fiatalok nyelvhasználata tükrözi – részben – a család szocializációs szintjét, kommunikációs készségeit, életmódját, gondolkodását, és ezen keresztül a gondolkodását. (Félve jegyzem meg – mint gyakorló pedagógus, aki naponta találkozik ezzel a korántsem üdvös jelenséggel - , hogy a család ellenőrző szerepe kezd háttérbe szorulni, s a tömegmédia hipnózisában élő fiatalok – talán mi, felnőttek is – gyakran deviáns viselkedése veszi át az irányítást.)

Az iskola

A középiskola rendkívül fontos egy ember életében, s nem csupán amiatt, hogy az ember érettségire készül, esetleg szakmát szerez, hanem mert a 14-19 éves fiatalok számára ez egy olyan fontos fórum, ahol megtalálhatják, vagy részben megtalálhatják önmagukat. Az „énkeresés” egy olyan fontos helyszíne ez, amely a nyelvhasználatra is hatással van a közösség kontrollja – vagy éppen a kontroll hiánya - által.

A média

A napjainkban látványosan tettenérhető technikai fejlődés számos új helyzetet és kihívást eredményez. Megváltozik a világ teljes arculata, és benne mi is változunk, fejlődünk, hol pozitívan, hol ellentétes irányba. Mindegy, hogy melyik „pólus” felé vesszük az irányt, a lényeg, hogy nagyon gyorsan változunk. S megváltozik a világban a média kérdése is. Háttérbe szorulnak, esetenként eltűnnek olyan kommunikációs csatornák amelyek a valós értékeket hivatottak közvetíteni (pl: a könyv), s helyette újak jelennek meg, amelyek felgyorsult „ingerbombáikkal” talán olykor sekélyes, parlagias, elértéktelenedett, kilúgozott értékrendet közvetítenek felénk. A ma ifjúsága már teljesen ebben a bűvkörben él. Internetezik, mobiltelefonál, „csetel” , wapozik. Ez a fajta „arzenál” a diákok gondolkodásán, nyelvhasználatán is nyomot hagy, és kitermeli a maguk szóhasználatát. A gyerekek szókincse a média világot tükrözi. Hogy ne maradjanak le társaiktól, hogy mindig naprakészek legyenek, igenis szükségesnek tartják az ebben a világban való jártasságot.

A diákok nyelvének általános jellemzői

1. a megszokottól való eltérés, változatosság, kreativitás

Anyanyelvük lévén, a magyar nyelv ösztöni szinten él a fiatalokban. Viszont ez a tudás még mentes a szabályoktól, kötöttségektől. Ezért is merész, kreatív az ő szóalkotásuk. Sőt a kitöltött kérdőívek alapján bizton állítható, hogy egyetlen szónak sok változatát, átköltését ismerik. Például: *rezeda* – vörös, *démon* – fekete

2. játékoság

Az ifjúság élet- és játékkedve nemcsak magatartásukon mutatkozik meg, hanem életük minden területén. Miért pont a szóhasználat lenne az, ahol nem. Hatalmas könnyedséggel kezelik a szavakat, s alkotják újra azokat.

Például: *pufirizsa* – kövér, telt.

3. humorérzék

A nehéz, unalmas, iskolában eltöltött napokat meg kell szépíteni, ki kell „színezeni”, emlékezetessé, feledhetetlenné tenni. És ezt legjobban a szavakkal lehet tenni. Így talán könnyebben elviselhető ez a világ.

Például : *jó tanuló* – ampervadász

4. kedveskedés, szépítés, enyhítés szándéka

Olykor saját szavaikkal érzékeny lelkükhöz alakítják az őket körülvevő, számukra talán kegyetlen valóságot. Ide tartoznak a magánélet szavai (pl. az erotika, szerelem, szexualitás témaköréből), és az úgynevezett „kínos” kifejezések.

Például: *rizsázó* – mellébeszélő, *lángos* – kismellű

5. lekicsinylés, gyötetés, csúfolódás, megvetés, gúny, öngúny

Sokan ezt tartják a diáknyelv legszókimondóbb, és éppen ezért legdurvább oldalának. A lenézés, a másság el nem fogadása a kamaszkor (végének is) legfőbb velejárója (és sajnos egyre inkább általános társadalmi jelenséggé válik). A fiatalok közössége esetenként kiteszítja magából azokat az embereket, akik nagyban eltérnek a csoport normáitól, tehát mások, esetleg fogyatékosok. Hűen tükrözi ezt a szóhasználat is.

Például: pattanásos – *rákos*, kövér – *dagadt disznó*

6. modernség, frissesség, idegen szavak utánzása

A diákok értékrendje szerint csak az a menő, ami modern, és csak az a modern ami menő. Számukra ezt a mintát leginkább a nyugatról – és főként Amerikából – beszivárgó (ez a kifejezés manapság talán már egy kissé eufemisztikusnak is tekinthető) populáris kultúra jelenti (kóla, rágógumi, popcorn, stb.). Ez köszön vissza rájuk az újságok címlapjairól (pl. Metal Hammer, PC Games), de az üzletek cégeiről is (Shadows pub, Wellness centrum, stb.) Az idegen kifejezések ilyen módon szinte már természetesnek hatnak számukra.

Például: *kül* – menő, *boring* – unalmas

7. titokzatosság, ellentét érzékeltetése más csoportokkal szemben

Az ifjúság életének egyik velejárója a titokzatosság. Az, hogy egymástól elkülönülő csoportok (jelen esetben vegyük például a röplabdásokat és a karatésokat) nem értik meg egymás beszédét egyfajta bájos ezoterizmust kölcsönöz a dolognak. Például: *koháj* (japán szó, az alárendeltek kifejezésére szolgál) – alsóbb éves diák megnevezése.

Ide tartoznak még az argóból átvett elemek is, melyek a titokzatosság mellett, a vagányságot is hivatottak szolgálni. KOVALOVSKY MIKLÓS így ír erről: „A lázadó vagányos magatartást és szemléletet tükrözi a fiatalság beszédmodora is, sokszor kevésbé rokonszenves módon: cinizmusba hajló életszemléletet kifejező fölényeskedő hangban, az érzéseket, illetőleg az érzelmi őszinteségnek még a látszatát is leplező, s gyakran megszokássá rögzülő durvaságban, az értékeket és tekintélyeket lebecsülendő tiszteletlenségben...A másik ember, az élet, a nő és a szerelem lebecsülését meghökkentően mutatják argóízű megnevezéseik.” (VARSÁNYI 1988: 137).

8. képszerűség, metaforikusság

Mivel a gyerekek, fiatalok egész világára ez jellemző, az általuk alkotott szavaknak is természetes velejárója. Egyéni szókincsüket nagyfokú képszerűség jellemzi: megjelenítenek, jellemeznek, hasonlítanak. Sőt, időnként egy-egy szó mondatrészeket, mondatokat is magában foglalhatnak.

Például: *tapéta* – Kopy le!

9. „szabálytalanság”

Ez tulajdonképpen nem csak a diáknyelvre, és szlengre jellemző, hanem általánosan a szleng velejárója. Talán éppen azért nehéz róla írni, mert kevés általános jellemzője van. Egyetlen szabálya, hogy nincsenek szabályai.”A szlenget, lévén a társalgási nyelvhasználat magja, sokkal inkább a kényelmességgel kell összefüggésbe hozni, mintsem a tudományos törvényszerűségekkel, a nyelvtani szabályokkal és filozófiai ideákkal.” (ERIC PARTRIDGE 2002: 17)

Milyen korcsoportok használják a diáknyelvet és a szlenget?

„Az ifjúsági nyelvének (a diákszlengnek, iskolai zsargonnak, jassz nyelvnek) a kutatása hazánkban elsősorban a 15-25 év közötti korcsoportra irányult. Tudomásul kell azonban vennünk, hogy az ifjúsági nyelv jellemzői a 10-14 évesek nyelvhasználatában is jelen vannak, sőt kisebb mértékben a még fiatalabbaknál is.” (HOFFMANN 1996: 294)

Logikus gondolatmenet. Gondoljunk csak bele abba, hogy hol és mikor kezdődik egy „emberpalánta” élete, szocializációja. A gyereket már 3 éves korában (sőt gyakran már hamarabb – elég csak a bölcsődére gondolnunk) közösségbe kényszerítik, ahol – ha tetszik neki, ha nem – szabályoknak kell megfelelnie (és sajna’ nem mindig csak játékszabályoknak), de a társas közeg jelenléte egyfajta nyelvhasználatot is feltételez esetünkben. Talán már sokan találkoztunk azzal a jelenséggel, amikor egy óvodást így hallottunk köszönni: *Csá, csumi, csá!* A jelenség – a szleng használata – tehát adott az emberi élet eme korai szakaszában. És abba még bele sem gondolunk néha, hogy hatványozódik az ilyen és ehhez hasonló szóhasználat a későbbiekben, attól függően, hogy a kisgyerekek, diákok, tanulók, egyetemisták, pályakezdők (bocsánat, munkatapasztalatos) korú ember milyen helyeken nevelkedik, tölti szabadidejét, tanul, dolgozik, ismerkedik, szeret, nem szeret, egyszóval él. Nem lehet tehát elég korán kezdeni. A gimnázium 4. osztálya (ahol a felmérésem is készült) már igen sok tapasztalatot „összeszedett” fiatalok „fóruma”, éppen ezért úgy gondoltam – s a számításaim nem is csaltak, hogy a szlengnek és a diáknyelvnek egy igen „vaskos” szeletét fogom kivágni abból a bizonyos tortából.

A kérdőíves felmérés (miérték és mikéntek)

1. A témaválasztás indoklása

Mivel a diákok nyelvhasználati szokásai az élet szinte minden területét átölelik, éppen ezért elmondható, hogy lehetetlen (vagy majdnem lehetetlen), hogy minden szegmenst feltérképezzünk. Eppen ezért a témák nagy általánosságban kapcsolódnak az élethez.

A tesztben az iskolai élet, a diákélet területéről többnyire a tanárok megnevezését választottam (kiegészítve néhány olyan elnevezéssel, ami hozzátartozik az iskolai mindennapokhoz, de mindezek mellett „tálcán kínálja” a nyelvi játékoság lehetőségét. Az általánosabb területet a külső és belső tulajdonságok megnevezése képviselte.

E két utóbbi területet azért tartottam megfelelőnek, mivel a gyerekek gyakran különböztetik meg egymást külső és belső tulajdonságaik alapján, ragadványnevekkel. „A lelki tulajdonságra utaló neveket a kedveskedő, becéző, bókoló, illetve a gúnyoló, csúfoló szándék hozta létre.” (BACHÁT 1972: 17)

A lelki tulajdonságok mellé felvettem néhány testi tulajdonságot, ezzel is bővítve, színesítve a munkámat és a tesztet, s nem utolsó sorban, de a gyerekek is sokkal jobban élvezték a teszt kitöltését és a válaszadást, azáltal, hogy olyan dolgokról írhattak, szabadon megnyilatkozva, amiről az iskolai élet merevnek tűnő keretei között alig, esetenként soha nincs lehetőségük.

A teszt eleji bevezető részben meg van említve, hogy szabad durva, obszcén kifejezéseket is írniuk. Azt az érdekes dolgot figyeltem meg, hogy kezdetben nem szívesen írtak ilyen

kifejezéseket, meglehetősen visszafogottság volt tapasztalható. Miután szóban is megerősítettem, hogy szabad csúnya szavakat, kifejezéseket írni, már bátran használták őket... Indoklásomban kifejeztem, hogy a durva, trágár kifejezések is a nyelvünk részét képezik, és azért, hogy egyesek nem akarnak tudomást venni erről a jelenségről az még nem azt jelenti, hogy nem léteznek. Sőt, úgy gondolom, hogy a szleng részét képezik, s a kettő elválaszthatatlan egymástól. Itt egy kicsit érdemes elidőzni a szleng és stiláris érték problémájánál. A szlengben beszélő a világot egyfajta erős érzelmi szűrőn keresztül szemléli. Ez az erős érzelmi viszonyulás a szlengben a szavak és kifejezések emocionális színezetében nyilvánul meg. Az irodalmi nyelvvel összevetve a szleng szókinccse általában lenéző, lekicsinylő stílusárnyalatokat hordoz, és ezt a szlenget használó tréfás, humoros, esetenként durva módon fejez ki.

2. Az adatok felvételének helyszíne

A kérdőíves felmérést Berettyóújfaluban, az Arany János Gimnázium és Szakközépiskola 4. e (matematika-kémia tagozatos) osztályában végeztem. A 32 fős osztályból 22-en Berettyóújfaluban élnek, 10-en pedig a környező bihari kisteleptülésekről (Zsáka, Furta, Szentpéterszeg, Magyarhomorog), valamint egy esetben távolabbról (Hajdúböszörmény) érkeztek. Úgy gondolom, hogy Berettyóújfalu kistérségi vezető szerepe, valamint „iskolaváros” volta jó alapot szolgáltatott az elvégzett munkához.

3. Az adatok felvétele korosztály és nemek szerint

Az általam „nagyító” alá vett korosztály a gimnázium végzős diákjai, tehát a 17-18 évesek voltak. Mindenképpen úgy gondolom, hogy ez a korosztály már magán viseli a felnőttek viselkedésének egy kis részét, ám gondolkodásuk még mindig tükrözi a gyermekkor élményeit, érzélemlát. Személyiségüknek ez a kettőssége is oka volt annak, hogy ezt a korcsoportot választottam. Számomra érdekes kérdés volt továbbá az is, hogy a fiatalok nyelvhasználata a város (mert közigazgatási értelemben már az 1979 óta) melyik oldalát tükrözi, vagyis, hogy Berettyóújfalu falusias-e, vagy már elvárosiasodott. (Örök dilemma az itt élők számára, hogy Berettyóújfalu falu-e még, vagy már város? A híres költő és megyei levéltáros, Nadányi Zoltán találóan „faluváros”-nak nevezte a helyet, ahol ő is élt.

A dolgozatomban a tesztek kiértékelésének egyik fő szempontja a nemek szerinti megoszlás, illetve természetesen az ehhez kapcsolódó nyelvhasználat volt. Abban az igen szerencsés helyzetben voltam, hogy a fiú lány arány majdnem teljesen megegyezett, mivel 15 fiú és 17 lány található az osztályban.

4. A dolgozat célja

Dolgozatom egyik célja a 17-18 éves kisvárosban tanuló diákok nyelvhasználati szokása, s ezen belül pedig választ szerettem volna arra kapni, hogy a fiúk szlenghasználati mennyire tér el a lányokétól, s ezek a különbségek a szóhasználat szintjén miként mutatkoznak meg.

A kérdőívről

A kérdőíves felmérésben szereplő szavak témakörök szerint:

Tanárok, diáktársak, iskolai dolgozók megnevezései:

tanár, diák, igazgató, osztályfőnök, magyartanár, történelem tanár, biológia tanár, fizika tanár, földrajz tanár, kémia tanár, testnevelés tanár, számítástechnika tanár, takarítónő, férfi, nő, fiú, lány, fiatalabb diák, idősebb diák, bukott diák

Külső tulajdonságok megnevezései:

csinos lány-nő (csak fiúknak), helyes fiú-férfi, csúnya, sovány, kövér, pattanásos, szőke, fekete, vörös magas, alacsony

Belső tulajdonságok megnevezései:

jó tanuló, rossz tanuló, mellébeszélő, ideges, népszerű, unalmas, sikeres, nagyképű

A kérdőívben szereplő szavakra gyerekeknek más szavakat kellett találniuk, természetesen főleg olyanokat, amelyeket egymás között használnak. A feladatban lehetőség volt arra, hogy gúnyos, durva kifejezéseket is használjanak.

Feladat volt továbbá a használt szavak osztályozása két szempont szerint:

a, milyen gyakran használják (1-5)

b, mennyire tetszik nekik (1-5)

Az osztályozás alapjául a könnyedség kedvéért az iskolákban használatos osztályozási rendszert választottam, ezzel is biztosítva az egyszerűséget és a közérthetőséget. Fontosnak tartottam hangsúlyozni, hogy bátran írjanak le minden olyan kifejezést, amit használnak, koncentrálna a tényleges nyelvhasználati szokásokra.

A kérdőívek kiértékelése nemek szerint

A kérdőívben szereplő szavak	Fiúk	Lányok
tanár	tanar, tanci , tanétó, főnök	tantó bácsi, tanci, főnök
diák	kolléga , munkásember, elvtárs	kolléga, elvtárs, sulis , nebuló, deák
igazgató	A főnök, diri , apánk, A mi apánk, főnök, a zizgató, az agy, zizgató bácsi	diri , igazgatóbá, igazgatóbácsi, nagyfőnök
osztályfőnök	Apu, kápó, ofő , oszt. fő, ofi, elvtárs	oszt fő, ofi, ofő
magyartanár	-	humanum, magyar tancsi , irci tanár
történelem tanár	töri tanár	töri tanár , törci tanár, töri tancsi, homo sapiens
biológia tanár	biosz tanár	biosz tanci néni, biosz tanár , biosz tancsi
fizika tanár	ampermérő, fizikosz	fizika tancsi, fika tanár
földrajz tanár	föci tanár	földrajz tanci, föci tanár , föci tancsi
kémia tanár	kémikosz,	Kémikus, kémcsi tancsi
testnevelés tanár	teszi tanár	teszi tanár , teszi tancsi

A kérdőívben szereplő szavak	Fiúk	Lányok
számítástechnika tanár	számtech tanár	<i>számtech tanár</i> , info tanár, számtech
takarítónő	A mindentudó, nyanya, banya, közmunkás, <i>taki néni</i> , a seprű	<i>tarcsi néni</i> , taxi néni
férfi	here, csákó, faszi, gádzsó, <i>csávó</i> , geci, csávesz	pasas, <i>pasi</i> , fickó, <i>csávó</i> , hímnemű,
nő	liba, <i>muff</i> , puncsi, picca, pina, bula, nőci, csöcs, hú bazmeg	<i>nőci</i> , csajszi,
fiú	fasz, tag, tököcs, <i>srác</i> , skac, csávó, gádzsó	kiccsács, gádzsó, <i>pasi</i> , pasika, <i>srác</i> , fickó, <i>csávó</i> , fasz, faszi
lány	kiccsillag, kiccsaj, kiscsaj, <i>csaj</i> muff, bula, gádzsi	kiccsajszi, <i>csaj</i> , csajszi, cuna, pina, bula, muff, leányzó
fiatalabb diák	csicska koháj, takony, pöcök, picur, <i>csicska</i> , veréb, kicsi	újonc, <i>taknyos</i> , <i>csicska</i> kiscsicskák, hülyegyerekek, ovis
idősebb diák	vín diák, vín szar, <i>öreg</i>	A nagyok, <i>felsőbb éves</i>
bukott diák	pancser, faszkalap, csicska, bukfencelt, bukott szar, béna, köcsög, seggfej, segg, <i>csicska</i> , tukó	bukott szamar, <i>szamar</i> , béna, balfasz, pancser, nudli, nulla
csinos lány, nő (csak fiúknak)	gáré muff, kétlábon járó pina, az a nő!, tehetséges, <i>bula</i> , spiné, jó bőr, tutajos, gádzsi	
helyes fiú, férfi (csak lányoknak)		jó srác, jó csávó, tuti csávó, <i>jó pasi</i> , hú bazdmeg, hú bazzeg, helyeske, tuti, <i>fess</i> , sármos
csúnya	mint a faszom, nyomorék, fogyatékos, ganyé, randa, fíreg, <i>ronda</i> , trombózis, hányadék, tré	ronda, randa, pocsek, ocsmány bányarém, gány, gusztustalan, <i>tré</i>

A kérdőívben szereplő szavak	Fiúk	Lányok
sovány	girhes, alultáplált, <i>gebe</i> , csontkollekción, <i>csontváz</i> , muzulmán, piskótatekercs	vézna, vízna, csonti, csontkollekción, <i>gebe</i> , gyík, pálcika, deszka, piszkavas, gizda, girnya, giznya
kövér	dagadt disznó, <i>hájás</i> , ünnepien telt, dinnye, köpcös, <i>dagadék</i> , sovány, állat, puffasztott rizs, pufirizsa, vitaminyó	<i>dagadt</i> , dagadék, <i>dagi</i> , duci, dundi, jóllakott óvodás, vaskos, hájas, puha, töltött galamb
pattanásos	<i>ragyás</i> , ragyás képű, rákos, retek	<i>ragyás</i> , rücskös, pöttyös
szőke	<i>szöszi</i> , Az okos, dugni való, butus, szőszke, szőke ciklon, plázacica	<i>szöszi</i> , <i>szőszke</i> , hidrogén szöszi, barbi, okosok, buták, hülye picca
fekete	<i>hetyetye</i> , kefete, Blackie, démon, setét, setít, nigger, negró	kefete, <i>holló</i> , démon, sötét
vörös	<i>cékla</i> , veres, vuk, mókus	répa, piroska, <i>rezeda</i> , démon
magas	<i>colos</i> , coly, coli, cunáj, hosszúpuska, kajla, hórihorgas köcsög, hosszúsrác, létra, nagyember	Culáp, cula, <i>colos</i> , létra, <i>égimeszelő</i> , meszelő, hosszúkás, langaléta
alacsony	<i>tökmag</i> , <i>törpe</i> , törpilla, seggdugasz, hónaljcirklő	töpszli, <i>törpe</i> , hónaljcirklő, cirklő, manó, manócska, pici
jó tanuló	<i>stréber</i> , stréber állat, stréber vakondok nyalis, kis köcsög, buzi, ampervadász, <i>precka</i> , nyomi,	<i>stréber</i> , magolós, ész, okoskodó
rossz tanuló	kis buta, fásza gyerek, <i>szar</i> , idióta, ökör, ökör kör, bunkó, lúzör	sötét, „ész”, buta, <i>gyökér</i> , hanyag, slendrián, kutyaütő, rizsázó
mellébeszélő	rinyagép, lepcsés szájú, rizsás, <i>terkós</i> , locsi-fecsi, hablatyoló, hadováló	halandzsázó, <i>rizsázó</i> , kamuzó, <i>blablás</i> , hazug, szókerülő
ideges	<i>idegroncs</i> , vadállat, pszihó, stukkos, morcos, durci, durcás, bunkó	<i>idegbeteg</i> , idegsokkos, pszichopata, agybajos, dilis
népszerű	közösmert, ösmert, popular, partiarc, dzsószer, <i>király</i> , nagymenő, menő manó	menő, fővagány, <i>király</i> , kúl
unalmas	<i>lapos</i> , kaki, <i>boring</i> , béna,	uncsi, dög unalmas, <i>tré</i> , gáz

A kérdőívben szereplő szavak	Fiúk	Lányok
sikerés	sztár, jó, fasza csávó, góré, király , menő , menő manó, arc, arcember, kúl	bevált, menő, arc, sztar , király
nagyképű	beképzelt köcsög, arcoskodó, faszfej király, nagy arca van , beképzelt farok, seggfej, seggarc, faszkalap, köcsög buzi, nagypofájú	arc , beképzelt , öntelt, nagyarcú, bunkó, arcoskodó, hülye gyerek
Egyéb tulajdonságok	Fiúk	Lányok
TULAJDONSÁG / ELNEVEZÉS	nagyorrú/ zsidó , varjú szőrös/ jeti nagymellű/ csöcsös kismellű/ lapos , lángos	ellenszenves/ jobbágy ügyetlen/ béna
TULAJDONSÁG / ELNEVEZÉS	homoszexuális/ meleg , köcsög , buzi gazdag / kulák , pízes visszafogott/ zsidó	cigarettazó/ füstös nagy a feneké/ csülkös

A használt jelölések magyarázata:

A kiértékelés során a fiúk és a lányok által adott válaszokat külön csoportosítottam. A megadott válaszoknál dőlt betűvel és vastagon kiemelve jelöltem azokat a szavakat, amelyeket az adott kifejezésre a legtöbben leírtak (tehát gyakorlatilag mindenki ismeri és használja)

Például: mellébeszélő – **terkós** (fiúk)

vörös – **rezeda** (lányok)

Azokat a válaszokat, amelyek mind a fiúknál, mind a lányoknál előfordultak piros színnel kiemelve jelöltem meg a könnyebb felismerhetőség és áttekinthetőség miatt.

Például: magas – létra

fekete – kefete

A jelölési rendszer sajátossága folytán a kiemelésnél előfordulhatott egyfajta sajátos átfedés, ugyanis azokat a szavakat, amelyek mind a fiúknál, mind a lányoknál előfordultak és egyik vagy másik (esetleg mindkét) csoportnál a leggyakrabban használt kifejezésnek számítottak, vastaggal szedett, dőlt, piros színnel kiemelve jelöltem.

Például: csúnya – **ronda** (fiúk) Mivel ez a kifejezés csak a fiúknál volt a leggyakrabban használt szó, ezért csak náluk van vastaggal szedett, dőlt betűvel, pirossal kiemelve. A lányok is használják ezt a kifejezést, de mivel náluk csak előfordul, és nem a leggyakoribb, ezért a jelölése: ronda.

A tesztben lehetőségük volt a gyerekeknek olyan tulajdonságokat is megnevezni a szabadon hagyott helyen (lásd a mellékleten), amelyek a tesztben nem kérdeztem tőlük. Nekem ennél a részen hiányérzetem van, ugyanis sokkal több kiegészítést vártam a fiataloktól. Talán az idő volt rövid számukra (kb. 30 perc állt a rendelkezésükre), esetleg a teszt újdonsága volt rájuk ilyen hatással (elmondásuk szerint még soha nem kellett ilyen kérdőívet kitölteniük), nem tudom, illetve nem tudok semmi bizonyosat mondani. Biztos vagyok benne (hiszen az osztály

felét személyesen ismerem), hogy ennél sokkal többet tudnának írni mind a lányok, mind a fiúk.

Az osztályozás indoklása

Az osztályozásnál a tanulóknak meg kellett határozniuk, hogy mennyire tetszett nekik az adott szó, és azt is indokolniuk kellett, hogy miért. Sajnos ebben a kérdésben is elmaradt a kapott indoklások száma attól amire számítottam, de összességében úgy gondolom, hogy a kapott indoklások kiegészítésre szoruló voltak ellenére elégséges támpontot nyújtanak a további értékelést illetően.

A kapott indoklások nemenkénti eltérését tekintve azt kellett észrevennem, hogy a fiúk általában ritkán „kommentáltak” egy adott szó, kifejezés használatának a mikéntjét, és amikor ezt tették, akkor is általában egy-egy szóval válaszoltak (5 fiú egyáltalán nem tett még osztályzatokat sem az általa leírt szleng után).

Például: „rövid”

- „a többiek is használják”
- „megszokás”
- „tetszik”
- „Hát nem az?”
- „mert sexy”
- „nincs más”

A lányok által írt magyarázatok talán egy kicsit „bőbeszédűebbek” a fiúkétól, de rajtuk megfigyelhető volt, hogy a teszt kitöltésekor is készségesebbek, egymással bőbeszédűek voltak, s talán a habitusukból is ez következethető (minden lány írt legalább számokat a választott kifejezések után, s mindösszesen 3-an nem írtak semmilyen indoklást az általuk leírtakról).

Például: „Szeretem az igazgatót.”

- „A zeneszámok tele vannak ilyennel.”
- „Mert kellőképpen lenéző.”
- „A discóban is ilyeneket hallok hétvégeként.”
- „Rövid és nagy a kifejezőereje.”
- „A barátnőim is így hívják.”
- „Az újságokban is ezt olvasom.”
- „Ezzel be tudok vágódni.”

Tájnyelvi, idegen eredetű elemek, etnikai csoportok nyelve az ifjúsági nyelvben

Berettyóújfalu sajátos földrajzi elhelyezkedéséből adódóan egy olyan helyen található, ahol a város és a falu egyszerre jelen van, az élet szinte minden területén. Éppen ezért az idegen kifejezések, a műveltnek mondott köznyelv elemei mellett ugyanúgy megférnek a tájnyelvi, etnikai kifejezések is (Például: *gádzsi* – fiatal nő; cigány eredetű szó)

A teszt kiértékelésekor látni lehetett, hogy a fiúk szívesebben választják ezeket a szavakat (pl. a bihariakra jellemző í-zős nyelvjárási szavak használata: *pízes*, *setít*), a lányok inkább csak az ellentétes nem megnevezésére használják (*gádzsó*, *csávó*)

Ezek a más csoportnyelvből való kölcsönzések „az ifjúsági nyelvet színezik még, bár egyre halványuló mértékben, a valóságos nyelvjárások (tehát a népnyelv), valamint a nemzetiségek és etnikai csoportok háttérnyelve is (HOFFMANN 1989:419)

A népnyelvi szavak eltűnésére nagyon jó példa az idegen nyelvi szavak „beszüremkedése” a nyelvbe (például: *kül* – angol; cool – menő, *lúzör* – angol; looser – vesztes)

A világgal való lépéstartás miatt „egy-egy szó kihál az ifjúság nyelvéből, s helyét egy, vagy több másik szó foglalja el; a kifejezendő tartalom azonban állandó” (ERDŐS 1988: 143.).

Tájnyelvi elemek a diákok szóhasználatában:

gádzsó (gazho – nem cigány)
csávó, csávesz (shavo – cigányfiú)
csaj, csajszi, kiscsaj (illetve 'kiccsaj') (shej – cigánylány)
vín (diák)
fíreg
ganyé
setít
pízes
csöcsös

Idegen nyelvi elemek a diákok szóhasználatában illetve szóalkotás idegen nyelvi elemek segítségével:

humanum (magyartanár)
homo sapiens (történelem tanár)
fizikosz (fizika tanár)
kémikosz (kémia tanár)
koháj (fiatalabb diák; japán eredetű kifejezés a társadalmilag alárendelt megnevezésére)
Blackie (fekete hajú)
lúzör (bukott diák)
boring (unalmas)
kúl (sikeres)
popular (népszerű)
nigger (fekete)
negró (fekete)

Trágár, durva kifejezések a diákok szóhasználatában és a szlengben:

„Általában véve a beszélők az igazságot kétféleképpen fejezhetik ki: indirekten, nem szókimondóan vagy direkten, szókimondóan. A szlengre inkább az utóbbi kifejezés mód jellemző. Számos szlengszó direkten, egyenesen utal igazi jelentésére, és félreérthetetlenül fejezi ki a beszélő véleményét emberekről, dolgokról, eseményekről. Ez a szókimondás, egyenesség különösen azokban a témakörökben válik jól érzékelhetővé vagy esetenként feltűnővé, melyek említése társadalmi tiltás alá esik” (KÖVECSSES 1998: 28)

Azt, hogy megállapítsuk mi számít trágárnak a beszédünkben csak első látásra tűnik egyszerűnek, hiszen rengeteg tényezője van a kérdésnek. Az, hogy mi a trágár és mi nem nagyban függ a beszélők körétől, a beszéd nyelvi és nem nyelvi környezetétől, a kontextustól, stb.

A tesztek kiértékelve látnunk kell, hogy a diákok szóhasználatában ezek a durva, olykor sértő kifejezések igenis jelen vannak. Mivel dolgozatom fő szempontja a lányok és fiúk szlenghasználati szokásainak különbsége, ezért a kapott „eredményeket is ez alapján próbálom meg értékelni. Azt tapasztaltam amire talán előzetesen is számítottam, mégpedig, hogy a fiúk sokkal gyakrabban használnak ilyen kifejezéseket, mint a lányok. A lányoknál csak elvétve fordul elő egy-egy kifejezés (főleg az ellentétes nem megnevezésére, például; fiú – *fasz, faszi, Hú bazzeg! Hú bazdmeg!*), tehát részükről (még mindig) tapasztalható egyfajta -

talán egyre gyengülő - tartózkodás az ilyen szavak használatától. A fiúk által kitöltött kérdőívek viszont nyüzsgönek az ilyen kifejezésektől. Érdekes volt tapasztalni, hogy főleg a külső testi, vagy a belső lelki tulajdonságokat jelölték választásukban ilyen szavakkal.

Például:

alacsony- *seggdugasz*, nagyképű - *seggarc*, *faszkalap* sikeres – *fásza csávó*, magas – *hórihorgas köcsög*

Véleményem szerint a fiúk talán habitusukból, agresszívebb viselkedésükből fakadóan használnak több durva kifejezést. Sajnálatos jelenség ezeknek a szavaknak az elszaporodása a nyelvünkben, de úgy gondolom, hogy a 17-18 éves fiatalok inkább csak elszenvedői ennek a jelenségnek, hiszen a kereskedelmi médiákban olykor már csak az számít nyelvileg értékesnek, ami durva, trágár, kirekesztő. Ám hiba lenne a részünkről, ha nem létezőnek vennénk ezt a jelenséget – és „struccpolitikát” folytatva – tudomást se akarnánk venni róla. A trágárság a szlengnek (is) a része, s feladataink közé tartozik ezzel a jelenséggel is foglalkozni.

Az ifjúság szlenghasználatára régen és ma, a pozitívumok felfedése

Talán lehetetlen vállalkozásnak tűnik az ifjúsági szleng pozitívumainak egybegyűjtése, hiszen mindig maradhat ki fontos (vagy számunkra fontosnak tűnő) dolog. Annnyit viszont mindenképpen megemlíthetünk, hogy a fiatalok használják a szlenget, és szeretik is azt.

Megkülönböztetnek vele (főleg negatív értelemben), érzelmeket fejeznek ki, titkolnak, és lepleznek, szeretnek, és nem szeretnek...

A szleng használatának fő oka a kitűnés, a szabályok alól való kibújás lehetősége. Fontos dolog, hogy ne rossznak ítéljük meg a szlenget, hiszen épp eleget (és elegenden...) közelítették már így felé: „... különösen a II. világháborút követően, a magyar nyelvtudományban a szleng csak a helytelen nyelvhasználat illusztrálására szolgált, s mint a nyelvi magatartás egyik kóros esetét, a szlenget leginkább a nyelvművelés érdekeltségi körébe sorolták, gyakran kifejezetten káros jelenségként számon tartva” (KIS 1997: 237)

A szleng tehát létező, „élő” jelenség a nyelvünkben, amivel érdemes, és kell is foglalkozni, hiszen a „jó szleng” színesíti, vidámabbá teszi a nyelvet és annak használatát.

Irodalomjegyzék

1. BACHÁT LÁSZLÓ (1972): A lelki tulajdonságokra utaló iskolai ragadványnevek. *Magyar Nyelvőr*, 96:17-20.
2. BÁRCZI GÉZA (1932): A „pesti nyelv”. *Magyar Nyelvőr*, 27:228-42.
3. BENEDEK KÁROLY (1908): A mi diákjaink beszédéről. *Magyar Nyelvőr*, 37: 126-28
4. ERDŐS GÁBOR (1988): Újabb jelentésváltozások az ifjúsági nyelvben. *Magyar Nyelvőr*, 112: 143-48.
5. ERIC PARTRIDGE A szleng ma és tegnap. In.: KIS TAMÁS szerk. (2002): *A szlengkutatás 111 éve*. Szlengkutatás 4. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó.
6. HOFFMANN OTTÓ (1989): Motívumok a 10-14 évesek ifjúsági nyelvében. *Magyar Nyelvőr*, 120: 419-29..
7. HOFFMANN OTTÓ (1996): Szóalkotási módok a 10-14 évesek ifjúsági nyelvében. *Magyar Nyelvőr*, 120: 294-301.
8. KIS TAMÁS (1997): *Szemponatok és adalékok a magyar szleng kutatásához*. In.: Jakob László szerk. (1997): *A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai*. 71. szám.
9. KOLOZSVÁRI GRANDPIERRE EMIL (1965): Utazás az argó körül: *Kritika* 1965/5: 40.
10. KÖVECSES ZOLTÁN (1998): *Magyar szlengszótár*. Budapest: Akadémiai Kiadó
11. MIZSER LAJOS (1972): A diáknyelv témakörei. *Magyar Nyelvőr*, 96: 285-86.
12. PÉTER MIHÁLY (1980): Szleng és költői nyelvhasználat. *Magyar Nyelvőr*, 104: 273-81.
13. ROSTÁS-FARKAS GYÖRGY, KARSAI ERVIN (2001): *Cigány-magyar, magyar-cigány szótár*. Budapest: Kossuth Kiadó.
14. VARSÁNYI GYÖRGY (1988): Argó nyelvi elemek szépirodalmi és publicisztikai szövegekben. *Magyar Nyelvőr*, 112: 136-42.

Melléklet:

A diákok által kitöltött kérdőív

A SZLENG HASZNÁLATA A KÖZÉPISKOLÁBAN - KÉRDŐÍV -

Töltsétek ki a tesztet a szleng használatáról!

A megfelelő válasz elé x-et tegyetek, illetve szövegesen válaszoljatok!

A teszt kitöltésénél túlzó, durva, gúnyos szavakat is használhattok!

Az osztályozásnál úgy használjátok a jegyeket, mint az iskolai osztályzásnál (1-rossz, 5-legjobb).

Indokolnotok nem mindenhol kötelező, csak ott, ahol úgy érzitek. Ott is röviden.

1. *Nemed:* *Fiú* *Lány*
2. *Korod:* *Év*
3. *Testvéreid száma:* *Fiú* *Lány*
Testvéreid életkora:
4. *Tanulmányi átlagod:*
5. *Kedvenc tantárgyad/tanárod:*.....
6. *Hobbid/hobbijaid:*.....
7. *Milyen stílusú zenét szeretsz?*.....
8. *Milyen televíziós műsorokat nézel a legszívesebben?*.....
.....

Osztályozd a szavakat a megfelelő helyen!

Osztályzás:

- 1- a legritkábban használom, nem tetszik
- 2- ritkán használom, egy kicsit tetszik
- 3- használom, elmegy
- 4- gyakran használom, tetszik
- 5- nagyon gyakran haszn., nagyon tetszik

1. Tanáraitok, társaitok megnevezése.

<i>Szavak</i>	<i>Hogyan mondjátok egymás között?</i>	<i>Milyen gyakran használod? Osztályozd (1-5)!</i>	<i>Mennyire tetszik? Osztályozd (1-5)! Miért?</i>
tanár	Pl.: tancsi főnök	5 3	5 (mert rövid) 3 (jó, de ritka)
diák, tanuló			
igazgató			
osztályfőnök			
magyar tanár			
történelem tanár			
biológia tanár			
fizika tanár			
földrajz tanár			
kémia tanár			
testnevelés tanár			
számítástechnika tanár			

<i>Szavak</i>	<i>Hogyan mondjátok egymás közt?</i>	<i>Milyen gyakran használod? Oszályozd (1-5)!</i>	<i>Mennyire tetszik? Oszályozd(1-5)! Miért?</i>
takarítónő			
férfi			
nő			
fiú			
lány			
fiatalabb diák,			
idősebb diák,			
bukott diák			

2. Külső tulajdonságok megnevezése.

<i>Szavak</i>	<i>Hogyan mondjátok egymás között?</i>	<i>Milyen gyakran használod? Oszályozd (1-5)!</i>	<i>Mennyire tetszik? Oszályozd (1-5)! Miért?</i>
csinos lány, nő (csak fiúknak)			
helyes fiú, férfi (csak lányoknak)			
csúnya			
sovány			

kövér			
pattanásos			
szőke			
fekete			
vörös			
magas			
alacsony			

Az üresen hagyott helyekre egyéb egymás között használt szavakat is írhattok, amelyeket külső tulajdonságok megnevezésére használtok. Ne felejtsetek el odaírni a jelentését!

3. Belső tulajdonságok megnevezése.

<i>Szavak</i>	<i>Hogyan mondjátok egymás között?</i>	<i>Milyen gyakran használod? Oszályozd (1-5)!</i>	<i>Mennyire tetszik? Oszályozd (1-5)! Miért?</i>
jó tanuló			
rossz tanuló			
mellébeszélő			
ideges			
népszerű			
unalmas			
sikerés			
nagyképű			
<p>Az üresen hagyott helyekre egyéb egymás között használt szavakat is írhattok, amelyeket belső tulajdonságok megnevezésére használtok. Ne felejtsetek el odaírni a jelentését!</p>			